

ФІЛОСОФСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНІ НАУКИ

ДЕМОКРАТИЧНІ ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

В.М. ВОЄВОДІН

Політологія, як наука та навчальна дисципліна, існує досить давно. Це один із найважливіших здобутків людського розуму, без якого неможливе існування суспільства. У сучасному розумінні – це науковий орієнтир, за допомогою якого моделюється, прогнозується та організується політичне життя держави.

Зміст політичної науки складають неупереджені знання про закономірності соціально-політичного розвитку, про державні й політичні структури та інституції, їхній устрій та функціонування, про демократичні принципи й процедури суспільно-політичної взаємодії. Політична наука передбачає мінімум необхідного знання, без якого повноцінне громадянство неможливе. Метою політичної науки, її наслідком постає громадянин, член громадянського суспільства, демократичної держави, особа, яка відчуває й цінує свою свободу, здатна сама обирати собі пріоритети в житті, має простір для такого вибору, право на помилку в ньому і шанс на її виправлення, яка усвідомлює цінність людської гідності й сталих суспільних взаємозв'язків та функцій, спроможна їх захищати й відстоювати. Політична наука дає уроки конституційної освіченості, самоусвідомлення особистості, сприяє оптимізації соціально-політичних процесів, збереження суспільної стабільності, формування й зміцнення громадянського суспільства.

Політологи нині перебувають у постійному творчому пошуку. Стоїть питання перед практиками і теоретиками – як знайти такі оригінальні форми і методи викладання та навчання у вищій школі, завдяки яким процес засвоєння політичних знань мав би позитивну величину? Тому й переслідує педагога вічна проблема – як відшукати таку оптимальну доступну структуру викладання соціально-гуманітарних наук у вузі, щоб вона змогла зацікавити аудиторію, щоб своїм евристичним змістом і емоційною насиченістю кликала молодь у хороми науки і доброчесності, постійно активізувала її прагнення до істини.

В сучасних умовах, коли суспільство, як кажуть, “кипить” ідейно-політичним плюралізмом, все гостріше відчувається потреба у такій моделі викладання, яка б ґрунтувалась на плюралізмі методологій.

Що ж являє собою плюралістичний підхід до викладання політології? Які принципи плюралістичної моделі викладання політології у вищій школі?

По-перше, це невід’ємне право викладача на свободу вибору того чи іншого методологічного інструментарія при розкритті курсу політології, подолання тенденційно-вульгаризаторського підходу до існуючої різноманітності методологічних напрямів, за яким вони свідомо підрозділяються за географічними або іншими ознаками (типу “Схід – Захід” і т.п.) на “правильні” й “неправильні”.

По-друге, це орієнтація навчального процесу, науково-дослідницького пошуку на незмінні гносеологічні та аксеологічні “вісі координат”. Методологія, що обирається викладачем, повинна:

- а) наближати до істини, а не віддаляти від неї;
- б) відповідати загальнолюдським цінностям, а не суперечити їм.

По-третє, мається на думці неприйняття “фігури умовчання” по відношенню до помилок тієї чи іншої теорії: навмисне приховування істини (навіть з благих мотивів) у кінцевому підсумку нехтує принципами науки, виховання, освіти, веде до помилкових поглядів, до напівправди. В будь-якій концепції, цього вимагає і етика вченого, плюс треба називати плюсом, але і мінус – мінусом, незважаючи на авторитети.

По-четверте, плюралістична модель викладання – це й заснована на принципах педагогічного співробітництва демократична методика впливу на студентів, свобода їх світоглядного самовизначення, заохочення самостійності суджень, а також взаємна вимогливість викладача і студентів один до одного, їх обопільна відповідальність, високий рівень самоконтролю.

І, нарешті, по-п’яте, це терпимість до іншої (протилежної) точки зору, вироблення на заняттях уміння слухати і чути. Це – досягнення компромісної, погодженої єдності різноманітних світоглядних підходів, ідейних переваг (сам викладач при цьому повинен залишатися втіленням ідеологічної неупередженості, відповідальності перед наукою, перед майбутнім). Це – наука консенсусу! Тому так важливо, щоб демократична методика викладання політології розкривалась через утвердження пріоритету миротворчих начал над конфліктоутворюючими.

Викладання та вивчення політології у вищій школі, демократичні методи її осягання передбачають серйозну напругу думки, високоорганізоване, відповідальне ставлення до проблематики цієї науки. Хто уявляє, що заняття політологією – привід для того, щоб безтурботно “посудачити”, не докладаючи розумових і вольових зусиль, так собі “поговорити про те, про се, та й про політику”, той глибоко помиляється. До політології треба підходити з академічними мірками. Академічний рівень осягання політології потребує: 1) утвердження плюралістичної моделі викладання, яка передбачає рівноправне і продуктивне використання в процесі наукового пізнання різноманітних методологій; плюралізм методологій – невичерпне джерело вільної творчості, неодмінна умова новаторської моделі викладання політології; 2) впровадження на

заняттях і в позааудиторний час сучасної проблемно-пошукової методики педагогічного співробітництва викладачів і студентів, трансформація формули “суб’єкт – об’єкт навчання” в формулу “суб’єкт – суб’єкт”; 3) інтенсифікація самостійної роботи студентів (проведення, наприклад, усних і письмових колоквиумів, тестування та ін.); 4) забезпечення світоглядного суверенітету студента, зміцнення його внутрішніх гарантів (демократичний стиль мислення, вміння студента користуватися свободою слова, здатності до самообмеження такої свободи, відчуття міри й такту, зміцнення і поглиблення сили самостійного судження, самостійної боротьби за істину та ін.).

Наука про політику – могутнє джерело істини, всебічного розвитку людського інтелекту, гуманізації і демократизації освіти та виховання, “окультурювання” політичної практики. Духовно-інтелектуальний прогрес суспільства залежить від його здатності виробляти альтернативні ідеї, відстоювати їх право на існування, кращі з них – втілювати в життя. Істина – понад усе. І понад владою. Тому громадянськість – споконвічна якість інтелігента. Він покликаний “вчити розуму” людей, утверджувати свободу переконань людини, її моральну спрямованість до добра, наповнювати “чашу” світогляду і душу людську віковою культурою. Словом, обличчя справжнього інтелігента має триєдину основу: це – ясне світло розуму, гуманістична культура і громадянська позиція. У цьому розумінні кожний інтелігент, у тому числі й педагог, просто зобов’язаний позитивно впливати (прямо чи побічно) на розвиток у суспільстві демократичних процесів. Справжня демократія не терпить спрощенства. Курс на “абсолютну єдність” був придатним, щоб зберігати **безвладдя натовпу**, тим часом як **влада народу** потребує здорового змагання інакомислення на благо особи і суспільства.

Демократичні методи викладання та вивчення політології у вищій школі – настійна потреба суспільного розвитку. За сучасних умов політологія постає засобом збереження й зміцнення державності, інтегрування розрізнених частин певного суспільства у розмаїту цілісність. Вона покликана вселяти в громадян впевненість, віру у власні сили, у власну спроможність оптимально, відповідно до національної ментальності та традицій, влаштувати суспільне життя, шанувати цінності демократизму і злагоди.

Політична освіченість, знання сутності соціально-політичних процесів, причетність до чеснот цивілізації роблять демократію природною нормою й потребою існування людства і окремого громадянина.

Політологія значною мірою сприяє і сприятиме надалі вирішенню завдань, закріплених у Конституції України, становленню і розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави, використання

творчого потенціалу суспільних, наукових, державних структур, підвищення її авторитету серед світової співдружності.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. – К.; Либідь, 1998. – 557с.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 314 с.
3. Карасевич А. Педагогічна місія політології у вузі // Рідна школа. – 2000. – № 12. – С. 66.
4. Мамонтова Е., Кудінова Н. Специфіка викладання курсу політології у вищій технічній школі // Вища школа. – 2004. - № 2-3. – С. 56-64.
5. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі. – К.: Вища школа, 2003. – 323 с.
6. Михальченко М. Політологія і освітній процес // Вища освіта України. – 2004. – № 2. – С. 5-6.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Воєводін Володимир Миколайович – кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.